

**Приватний вищий навчальний заклад
«Медико-Природничий Університет»**

м. Миколаїв

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна	Анатомія та еволюція нервової системи
Освітньо-професійна програма	Психологія
Освітньо-професійний ступінь	бакалавр
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Очна
Рік навчання/семестр	I рік, семестр 2
Кількість кредитів ECTS/ Обсяг	Кредитів 5 усього годин 150 лекції 34 семінарські 30 самостійна робота 86
Викладач ПП	Черно В.С.
E-mail, контактний телефон викладача	
Посилання на сайт	
Консультації	За графіком впродовж навчального року
Анотація до курсу	<p>Одними з головних функцій нервової системи людини є формування адекватної поведінки та забезпечення орієнтації у просторі. Адекватна поведінка забезпечується нервово – гуморальною регуляцією функцій, яка виразно та багатозначно проявляється у психічній діяльності особистості. Тому окрім вивчення будови анатомічних структур нервової системи важливу роль має розуміння її еволюційних особливостей розвитку.</p> <p>Дисципліна «Анатомія і еволюція нервової системи» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти, на засадах аналізу сучасних анатомічних і фізіологічних концепцій, наукових знань про особливості функціонування центральної нервової системи в цілому і окремих її утворень, а також її розвиток в процесі філогенезу та онтогенезу. Інтегративний підхід у структурі курсу дозволяє показати організацію людини як складної саморегульованої системи, яка містить величезний адаптаційний потенціал. Вивчення біогенетичної детермінованості індивідуальних психофізіологічних якостей людини та її поведінки, з метою прогнозування розвитку її психологічних процесів і станів є важливим для подальшого розуміння природи усіх психічних проявів людини. Крім того,</p>

	<p>програма курсу «Анатомія і еволюція нервової системи» передбачає розуміння та виявлення здобувачами вищої освіти механізмів функціонування нервової системи, що є неодмінною умовою розуміння формування адекватних способів впливу в подальшій професійній діяльності психолога. Предметом навчальної дисципліни є сутність нервової системи людини та біогенетична детермінованість індивідуальних психофізіологічних якостей людини та її поведінки.</p>
<p>Мета та завдання курсу</p>	<p>Мета курсу: Вивчити анатомію і еволюцію головного мозку, спинного мозку; ознайомити студентів теоретично (із використанням технічних засобів) з особливостями будови і функції відділів центральної нервової системи та її еволюцією (головний і спинний мозок). Ці знання є базовими для студентів психологів при вивченні фахових дисциплін.</p> <p>Завдання курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вивчити анатомію стовбурової частини головного мозку; – вивчити філо- та онтогенез центральної нервової системи; – ознайомити з особливостями будови і функції відділів центральної нервової системи; – сформулювати уявлення про цілісність нервової системи, її особливе значення у регулюванні всіх процесів життєдіяльності організму та поведінки.
<p>Програмні результати навчання</p>	
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни «Анатомія та еволюція нервової системи» у здобувача освіти будуть сформовані наступні компетентності:</p> <p>Загальні:</p> <p>ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>Фахові:</p> <p>СК 03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації заходів раннього втручання).</p> <p>СК 04. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p> <p>СК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).</p> <p>СК 13. Здатність розробляти та реалізовувати типові програми, спрямовані на профілактику відхилень у соціальному та особистісному статусі, психічному та професійному розвитку людини.</p> <p>В результаті вивчення дисципліни студенти повинні досягнути таких програмних результатів навчання:</p> <p>ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання .</p> <p>ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.</p> <p>ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб</p>	

відповідно до віку.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, вміло використовувати психотерапевтичні прийоми і прийоми впливу на свідомість і поведінку.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Зміст курсу

№ з/п	ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Введення в науку «Анатомія і еволюція нервової системи людини»	4
2	Тема 2. Загальна анатомія нервової системи.	4
3	Тема 3. Спинний мозок та спинномозкові нерви.	6
4	Тема 4. Головний мозок.	4
5	Тема 5. Провідникові шляхи ЦНС.	6
6	Тема 6. Автономна (вегетативна) нервова система (АНС).	6
7	Тема 7. Основні етапи розвитку нервової системи у тварин. Особливості розвитку нервової системи людини.	6
	Усього:	36
№ з/п	ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Введення в науку «Анатомія і еволюція нервової системи людини»	4
2	Тема 2. Загальна анатомія нервової системи.	6
3	Тема 3. Спинний мозок та спинномозкові нерви.	4
4	Тема 4. Головний мозок.	4
5	Тема 5. Провідникові шляхи ЦНС.	6
6	Тема 6. Автономна (вегетативна) нервова система (АНС).	6
7	Тема 7. Основні етапи розвитку нервової системи у тварин. Особливості розвитку нервової системи людини.	6
	Усього:	36
№ з/п	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	Кількість годин
1	Тема 1. Введення в науку «Анатомія і еволюція нервової системи людини»	8
2	Тема 2. Загальна анатомія нервової системи.	10
3	Тема 3. Спинний мозок та спинномозкові нерви.	18
4	Тема 4. Головний мозок.	18
5	Тема 5. Провідникові шляхи ЦНС.	18
6	Тема 6. Автономна (вегетативна) нервова система (АНС).	18
7	Тема 7. Основні етапи розвитку нервової системи у тварин. Особливості розвитку нервової системи людини.	18
	Усього:	108

Пререквізити	Вивчення психофізіології базується на знаннях, отриманих студентами при вивченні дисциплін: фізіологія
Кореквізити	Навчальна дисципліна «Анатомія і еволюція нервової системи» логічно пов'язана з такими дисциплінами, як «Вступ до психології», «Загальна психологія з практикумом», «Вікова та педагогічна психологія», «Психологія особистості», «Патопсихологія» тощо.

Постреквізити	Післядипломне навчання та також закладає фундамент для подальшого засвоєння здобувачами знань та вмінь з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки за освітнім ступенем магістр
Методи навчання	Для формувань уміння та навичок застосовуються такі методи навчання: - вербальні (лекція, пояснення, розповідь); - наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація); - самостійна позааудиторна (індивідуальна) робота здобувачів
Засоби діагностики	письмовий тестовий контроль - усне індивідуальне опитування - практичне завдання
Засоби контролю	поточний контроль, підсумковий контроль – (іспит)
Перелік питань до підсумкового контролю вивчення курсу	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Історичний розвиток науки про анатомію та еволюцію нервової системи людини. 2. Видатні вчені – нейроанатоми В. Бец та В.М. Бехтерев та їх історичний внесок у розвиток науки про анатомію та еволюцію нервової системи людини. 3. Френологія – її витoki та послідовники. 4. Сучасні наукові уявлення про походження життя на Землі. 5. Будова та розвиток нервових клітин. 6. Мієлінова оболонка – роль, філогенез, онтогенез та функції. 7. М'якотні та безм'якотні нервові волокна – їх будова, топографія та функції. 8. Будова та види синапсів. 9. Нейроглія – її типи, місце локалізації та значення. 10. Рефлекси нервової системи, та їх класифікація. 11. Нервові центри, їх властивості та принципи діяльності. 12. Історія вивчення функціональної гістології нервової системи. 13. Оболонки і кровопостачання головного і спинного мозку. 14. Лікворна система мозку. 15. Вікові особливості розвитку спинного мозку людини. 16. Метамерність спинного мозку. 17. Ядра сірої черевини та їх функції. 18. Висхідні і низхідні провідні шляхи спинного мозку. 19. Гілки спинномозкових нервів та області їх іннервації. 20. Нервові сплетіння та їх гілки (шийне, плечове, попереково – крижове сплетіння). 21. Особливості розвитку голови і головного мозку в онтогенезі. 22. Топографія, будова та функції довгастого мозку, мосту та середнього мозку. 23. Будова та роль ретикулярної формації. 24. Ядра черепно-мозкових нервів і області їх іннервації. 25. Особливості будови та функцій мозочка. 26. Еволюція периферичної нервової системи. 27. Спинномозкові нерви. 28. Морфо-функціональна організація лімбічної системи. 29. Особливості будови та діяльності залоз внутрішньої секреції: епіфізу та гіпофізу. 30. Гіпоталамо – гіпофізарна система. 31. Кора головного мозку, її онто – і філогенез. 32. Неокортекс, архікортекс і палеокортекс. 33. Півкулі головного мозку та їх рельєф. 34. Зони кори головного мозку та їх функціональна характеристика. 35. Лобна, тім'яна, потилична, скронева, острівкова, лімбічна долі кори головного мозку. 36. Функціональні центри кори і їх локалізація. 	

37. Цито – та мієлоархітектоніка кори великого мозку.
38. Базальні ядра: смугасте тіло (стріатум, паллідіум, біла куля), огорожа та миндалевидне тіло, їх особливості діяльності, взаємозв'язки та значення.
39. Стріо-паллідарна система.
40. “Провідникові шляхи”, волокна, пучки, тракти, променистості, спайки (комісури).
41. Внутрішні зв'язки головного та спинного мозку: асоціативні, комісуральні, проєкційні шляхи.
42. Провідникові шляхи пірамідної системи.
43. Провідникові шляхи екстрапірамідної системи.
44. Сенсорні провідникові шляхи.
45. Проєкційні зв'язки мозочка.
46. Анатомічні структури і особливості будови автономної нервової системи.
47. Особливості розвитку АНС в ембріогенезі.
48. Еволюція вегетативної нервової системи.
49. Особливості будови вегетативної рефлексорної дуги.
50. Симпатична частина АНС.
51. Парасимпатична частина АНС.
52. Вісцеральні сплетіння та вісцеральні вузли.
53. Особливості нервової діяльності суспільних Комах.
54. Формування нейросекреторного типу регуляції.
55. Пластинчастий та ригідний тип нервової системи.
56. Ортогон і формування первинних гангліїв.
57. Основні напрямки еволюції нервової системи: гангліозація, цефалізація.
58. Розвиток нервової системи в онтогенезі хребетних тварин.
59. Нейруляція та будова нервової трубки.
60. Стадії розвитку спинного мозку та диференціації нейрону.
61. Згини мозку, їх утворення та причини існування.
62. Розвиток нервової системи в філогенезі хребетних тварин.
63. Похідні відділів головного мозку.
64. Порожнина первинної мозкової трубки та її похідні.
65. Кортиколізація функцій.
66. Унікальні особливості людини та філогенез кори великого мозку.
67. Коефіцієнт теленцефалізації.
68. Вищі інтегративні функції і еволюція асоціативних систем.
69. Онтогенез інтегративних систем кори.
70. Методи вивчення функцій кори великих півкуль.
71. Онтогенез нервової системи людини.
72. Нейрогуморальна регуляція; філогенез форм поведінки

Політика курсу

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг та безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій та надзвичайних станів, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками.

Загальна політика. Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Політика щодо академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика оцінювання курсу

[0%98.pdf](#)

2. Текст лекції навчальної дисципліни «Еволюція, анатомія та фізіологія ЦНС» - Харків, 2023.- 35 с./ Електронний ресурс

<file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/%D0%A2%D0%9B%20%E2%84%96%204 %D0%95%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F,%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D1%84%D1%96%D0%B7%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%A6%D0%9D%D0%A1.pdf>

3. Купчак С. В., Грицуляк В. Б., Долинко Н. П., Халло О. Є. Анатомія і еволюція центральної нервової системи Навчальний посібник для студентів спеціальності «Психологія». - Івано-Франківськ: ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», 2019 р.- 141 с.

4. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. – Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Волковська Г.І. – К.: ЦУЛ, 2013. – 184 с.

5. Боярчук О.Д. Анатомія та еволюція нервової системи: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О.Д. Боярчук; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка» – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. – 395 с.

Допоміжна

1. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підруч. – 3 вид. – К.: Либідь, 2005. – 384 с.

2. Купчак С.В. Анатомія та еволюція центральної нервової системи: курс лекцій / Степан Васильович Купчак. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. – 150 с.: іл.

3. Майдіков Ю.Л., Корсун С.І. Нервова система і психічна діяльність людини: Навч. посіб. – К., Магістр-XXI сторіччя, 2007. – 280 с.

4. Посібник з фізіології / за ред. проф. В.Г. Шевчука. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 576 с.